

Groot Haesebroekseweg 21, woonhuis

Adres	Groot Haesebroekseweg 21
Postcode	2243 EC
Kadastraal nummer	F6119
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	1
Benoeming onderdelen complex	Woonhuis
Oorspronkelijke functie	Wonen
Datering/Bouwjaar	1935

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS met aangebouwde GARAGE uit 1935.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het landhuis werd in 1935 ontworpen door architect M.E. van de Wall voor de weduwe G.N. van Beek-Donner. G.N. van Beek-Donner was de echtgenote van de in 1923 overleden A.A. van Beek, bij leven firmant van de Firma A.L. van Beek tabakshandel. Het echtpaar woonde aan de Westersingel in Rotterdam en bezat een grote kunstcollectie. Dat bleek al in 1916 toen het Museum Boymans een schilderij van J.H. Jongkind schok. Na zijn dood liet Van Beek het nog steeds actieve A.A. van Beekfonds na, opgericht ter bevordering van wetenschappelijk onderzoek. Mevrouw G.N. van Beek-Donner zette zich in voor het versterken van de zelfstandigheid van werkende vrouwen. In 1930 werd een groot deel van de kunstcollectie in bruikleen gegeven bij Museum Boymans. Enkele jaren later besloot ze naar Wassenaar te verhuizen en verstrekte de ervaren architect M.E. van der Wall, die al talloze landhuizen op zijn naam had staan, de opdracht voor haar een nieuw landhuis te ontwerpen aan de Groot Haesebroekseweg 21. De verbintenis met Rotterdam bleef echter; in 1941 richtte ze de Van Beek-Donner Stichting op met als doel het ondersteunen van de huisvesting van nette werkende vrouwen in de havenstad.

Mevrouw Van Beek-Donner was nog in het bezit van een aanzienlijke collectie schilderijen en dit was waarschijnlijk de reden dat het huis rondom voorzien is van diefstalalarm. In het interieur herinneren de schilderij-ophangsystemen in de meeste ruimten aan haar tijd. Van de Wall tekende in 1937 ook een verbouwing waarbij een washok tot serre werd verbouwd. In 1939 werd in opdracht van mevrouw Van Beek-Donner een tweede, kleiner landhuis gebouwd, namelijk Groot

Haesebroekseweg 19, dat mogelijk als dienstwoning heeft gefunctioneerd en ook van de hand van Van de Wall is.

In 1940 werd in de tuin tussen huisnummer 21 en 19 een schuilkelder aangelegd, eveneens in opdracht van mevrouw G.N. van Beek-Donner en onder leiding van M. Van der Bent en Zonen. In 1959 volgde een wijziging van ramen in de zuidwestgevel, opnieuw onder leiding van Van de Wall zelf. Enkele ramen zijn vernieuwd; daarbij is het oorspronkelijke aanzicht goed behouden.

Over de architect

Marinus Emmerikus van de Wall (1883 - 1976) doorliep de middelbare school in Den Haag en studeerde in 1911 af aan de Technische Hogeschool in Delft als bouwkundig ingenieur. Aanvankelijk was zijn studierichting Civiel, maar na een studiereis door Engeland raakte hij zo gefascineerd door de landhuizen daar, dat hij omzwaaide naar Bouwkunde. Buiten wonen en werken was zijn ideaal en een aanbieding om bij een dienst voor Gemeentewerken te komen werken sloeg hij dan ook af om zich in 1913 als architect in Wassenaar te kunnen vestigen. Hij specialiseerde zich vanaf dat moment in het ontwerpen van villa's en landhuizen. Hij bouwde vooral in Wassenaar: van 1912 tot ver in de jaren vijftig. Daarnaast ontwierp hij villa's in Voorburg, Rotterdam en zelfs in Engeland. In totaal zijn er van zijn gedurende ruim veertig jaar gerealiseerde werken nog bijna veertig huizen in Wassenaar behouden die op de lijst met cultuurhistorisch waardevolle bebouwing van de gemeente zijn opgenomen (GIP-lijst). Twee huizen zijn beschermd als rijksmonument: villa Baldershage uit 1915 aan de Duinweg 14 en Schakenburg aan de Raadhuislaan 1 uit 1923. Hij was een van de eerste architecten die villa's ontwierp in De Kieviet. Villa Ebby uit 1912 aan de Duinweg 20 tekende hij voor zichzelf; het was het allereerste huis in De Kieviet. In 1915 volgden Iepenlaan 4 en Duinweg 14. Het oorspronkelijke ontwerp voor de Auberge De Kieviet (1917) is ook van zijn hand. Ook ontwierp hij verscheidene huizen langs de Groot Haesebroekseweg, waaronder behalve nummer 21 en 19 huisnummer 43, 59 en 61. Zijn overige werken zijn voornamelijk in Groot Haesebroek en Nieuw Wassenaar gelegen, waaronder een van zijn laatste werken op Van Calcarlaan 34 uit 1955.

Van de Wall liet zich inspireren door de stijl van de Engelse 'cottages' en probeerde de Engelse cottagestijl in zijn landhuizen hoog te houden. Hij was het niet altijd eens met variaties daarop. Op 26 juli 1929 schreef hij in het voorwoord van zijn fotoboek "Eenige Landhuizen te Wassenaar" over de redenen om dit uit te geven: "(...) als bijkomende omstandigheid om tot uiting te kunnen brengen het feit dat ik nooit gebouwen heb ontworpen welke ik voor landhuisbouw verfoei: de landhuizen met platte daken, ronde daken, horizontale ruitverdelingen, verticale gevelversieringen, ze mogen door velen geapprecieerd, zelfs door vakbladen en onderwijsinstellingen verheerlijkt worden, ik zal me nooit kunnen vereenigen met deze kunstuitingen, welke gezellige landhuizen doen gelijken op gevangenissen, doozen, vliegtuigen, paddestoelen en dergelijke."

De villa's van Van de Wall hebben een aantal karakteristieke detailleringen die als signatuur beschouwd mogen worden. Een voorbeeld van typerende detailleringen is een groepje - meestal negen - uitstekende bakstenen in vorm van een vierkant in de voorgevel. Een ander terugkerend detail is een tweetal elkaar twee maal kruisende lijnen waardoor een ruitvorm ontstaat, waarin soms het bouwjaar is vermeld. Ook de met siermetselwerk uitgevoerde, prominente schoorstenen zijn een terugkerend thema in zijn werk, net als de toepassing van Tudorbogen in de garagedeuren en in het interieur.

Gedurende korte tijd was Van de Wall lid van de Bond van Nederlandse Architecten. Niet alleen als architect maar ook als tennisspeler genoot Van de Wall een grote reputatie. Hij won onder meer de Gentlemen's Cup of the Hague in 1911, schreef het eerste Nederlandse boek over lawntennis en was vele jaren bestuurder van de Bataafschen Lawntennisbond.

Over Groot Haesebroek

De bebouwing van de villawijk Groot Haesebroek kwam vanaf het begin van de twintigste eeuw op gang, samen met de ontwikkeling van Park Oud Wassenaar. De N.V. Exploitatiemaatschappij Park Groot Haesebroek, waarvan Wouters directeur was, bracht de kavels van beide parken tegelijkertijd in de verkoop. Vanaf 1910 kwam de verkoop goed op gang. In dezelfde tijd werd het kasteel Oud Wassenaar omgebouwd tot hotel met als idee dat het dienst kon doen als gastenverblijf voor de nieuwe bewoners van de villaparken. De bloeitijd was van 1915 tot 1921

toen maar liefst 52 kavels, voornamelijk langs de Schouwweg, Konijnenlaan en Koekoekslaam, werden verkocht. Het architecten- en projectontwikkelingsbureau Hoek en Wouters ontwierp een groot aantal van deze huizen, waaronder Schouwweg 61 in 1909, Schouwweg 79 'Eikenterp' uit 1910 en Konijnenlaan 29 in 1911. Co Brandes, als architect aan het bureau Hoek en Wouters verbonden, tekende onder meer Groen van Prinsterenlaan 11 in 1915 en Schouwweg 107, beide in 1915 en nummer 102 in 1917.

Stedenbouwkundige aspecten

Het landhuis ligt haaks ten opzichte van de weg, daarvan door een ruime voortuin gescheiden. Het huis ligt vrijstaand temidden van een tuin, waarbij ter linkerkant een oprijpad naar hoofdentree en garage gesitueerd is. Ten noordoosten van het huis ligt het eveneens haaks op de weg georiënteerde huis Groot Haesebroekseweg 19. Aan de weg bevinden zich twee gemetselde hekpijlers.

Architectonische beschrijving¹

Het woonhuis is in één bouwlaag met een over twee verdiepingen opgetrokken kap opgetrokken. De plattegrond is nagenoeg rechthoekig, met een risaliet ter plaatse van de hoofdentree/het trappenhuis, een driezijdige erker aan de zuidzijde en een uitbouwen aan de achterzijde, die de verbinding vormt naar de garage. De uitbouwen en garage bestaan ook uit een bouwlaag, maar hebben een veel lagere kap. De kappen van het hoofdvolume, het haaks daarop geplaatste steekkap van de risaliet en de uitbouwen en garage zijn alle zadeldaken gedekt met rode oud-Hollandse pannen. Aan de voorzijde is een hoge schoorsteen opgetrokken die langs de kopse gevel risaleert. Deze schoorsteen is voorzien van spaarvelden en siermetselwerk. Aan de achterzijde ligt de schoorsteen in het gevelvlak en is deze net boven de daklijst uitgemetseld. Op de dakschilden bevinden zich enkele houten dakkapellen.

Het huis is opgetrokken in kruisverband en er is gebruik gemaakt van gele bakstenen die een verschillend reductie- en verhittingsproces hebben ondergaan waardoor verkleuringen en vervormingen hebben plaatsgevonden. Hierdoor is een levendige gevel met onder meer gesinterde stenen ontstaan. De kopse puntgevels hebben sierranden in metselwerk. Tevens zijn er siermotieven in de gevelvlakken verwerkt, zoals de voor Van de Wall typerende ruitvorm, alsmede een gevelsteen met een leeuw en korenaren en bloklijsten. De meeste gevelopeningen zijn rechtgesloten, maar er zijn uitzonderingen, zoals de voor Van de Wall typerende tudorboog die bij de hoofdentree en bij de garagedeuren is toegepast en spitsboogvormige zijlichten bij de entree. De ramen zijn van stalen met glas-in-lood of glas-in-ijzer erin. Voor de vensters op de begane grond zijn getordeerde tralies of luiken aangebracht. De hoofdentree bestaat uit een tudorboogvormig portiek met daarin een deur in tudorboogvorm met smeedijzeren gehengen en een getralied spievenster.

Interieur

In het interieur zijn veel oorspronkelijke details behouden, waaronder het trappenhuis, traplichten en andere lichten voorzien van glas-in-lood met gebrandschilderde voorstellingen van onder meer stedenwapens (Wassenaar, Rotterdam, Den Haag), dorpskerken, bloemen en schepen, een schouw in de eetkamer met houtsnijwerk met onder meer gestileerde kastanjebladeren en -noten, een marmeren bekleding en metalen haardplaten, schouw in woonkamer met typerende Van de Wall-tudorboog, eet- en woonkamer en suite met schuifdeuren met glas-in-lood, betegeling op wanden en vloeren, gestucte plafonds en kleine details zoals brievenbus, doorgeefluik, radiator met warmhoudkast en doorgangen met tudorboog.

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Waardstelling

Het landhuis uit 1935 is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische- en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk Groot Haesebroek in het bijzonder;
- vanwege de plaats die dit huis inneemt in het Wassenaarse oeuvre van architect Van de Wall als een van zijn kleinere, maar in exterieur en ook in interieur rijk gedetailleerde landhuizen in Engelse landhuisstijl;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en het vrijwel gaaf bewaarde, eigentijdse en typerende materiaal- en kleurgebruik en detaillering;
- vanwege de detaillering en het materiaalgebruik van het interieur;
- vanwege de ensemblewaarde met het naastgelegen huis uit dezelfde bouwtijd en van dezelfde architect en in opdracht van dezelfde opdrachtgeefster en vanwege de ensemblewaarde met de andere panden van Van de Wall aan de Groot Haesebroekseweg;
- vanwege de ligging binnen en als onderdeel van een gebied met hoge stedenbouwkundige, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten dat van rijkswege beschermd is als dorpsgezicht, genaamd 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de beeldondersteunende ligging aan de doorgaande weg Groot Haesebroekseweg.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 31 augustus 2012; www.bonas.nl;
http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters;

'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;